

HET WEERTER BOS

door J.H.H. DE HAAN (Weert)

— met foto's van de schrijver —

III. De avifauna (eerste stuk)

In zijn huidige constellatie moet onder de benaming „Weerter Bos” het hele gebied worden samengevat, dat zich vanaf de spoorlijn Weert-Maarheze ter hoogte van het landgoed „Bakewell” in noordoostelijke richting over een lengte van ongeveer 5,5 km uitstrekt tot aan het moeras „De Kievit” gelegen op de grens van de gemeenten Nederweert en Someren bij het gehucht „De Hutten” aan de Bolderdijk.

Dit complex van bossen met omringende en tussen-gelegen ontginningen, dat alleen reeds op limburgs terrein een oppervlakte beslaat van ruim 1200 ha, zet zich op Noordbrabants gebied voort in de uitgestrekte bossen van de Hugterheide onder de gemeenten Budel en Maarheze. In het limburgse deel komt naast naaldhout nog relatief veel loofhout voor, terwijl de brabantse bossen hoofdzakelijk uit naaldhout beplantingen met slechts weinig loofhout bestaan.

Het Weerterbos vormt met zijn hogergelegen droge zandkoppen en zijn vochtige tot drassige laagten van zandige en leemhoudende gronden met laag- en hoogveenafzettingen, die doorsneden worden door genormaliseerde beken en waterlopen (Oude Graef; Bos-sche Vaart; Hugterbeek) een zeer afwisselend landschap, waarin een reeks van verschillende biotopen de voorwaarde scheppen voor een soortenrijke flora en fauna. De aanwezigheid van gevarieerde bossen en struwelen, afgewisseld door bouwlanden, weidegronden en boomgaarden, die overvloedig voedsel en verblijfplaatsen garanderen, oefent dan ook een grote aantrekkingskracht uit op zowel stand- als trekvogels.

Waren aanvankelijk de watervogels door het ontbreken van grotere complexen open water in dit gebied slechts matig vertegenwoordigd, zo is door het graven van een groot bassin aan de rand van het

Weerterbos t.b.v. zandwinning voor de aanleg van de autosnelweg E9 in 1971 thans een belangrijke aanvulling van de avifauna van dit gebied te verwachten. In het onderstaand overzicht zijn reeds de eerste resultaten daarvan vermeld.

In het tweede stuk wordt een reproductie opgenomen van een schilderij van een Slechtvalk ♂ vervaardigd door wijlen de heer P. A. Hens, oud-burgemeester van Valkenburg en Houthem, mede-oprichter en langjarige voorzitter van de Stichting Het Limburgs Landschap; voorzitter van de Nederlandse Club van Vogelkundigen; auteur van de Avifauna van de Nederl. Provincie Limburg.

De heer Th. Lammers te Maarheze was zo vriendelijk om zijn ornithologische aantekeningen betreffende dit gebied voor deze publicatie ter beschikking te stellen, waarvan dankbaar gebruik werd gemaakt.

Meer dan 130 vogelsoorten, die met zekerheid in het Weerterbos werden waargenomen, zijn in dit overzicht opgenomen. Het is het resultaat van een groot aantal speurtochten die in alle jaargetijden door dit gebied werden ondernomen.

Het Vogellevens in het Weerterbos

In het najaar, wanneer de naderende winter zich onmiskenbaar aankondigt, kan de komst van de Bonte Kraai, *Corvus cornix* L., die haar broedgebied in Oost Duitsland heeft (Silezië, Pruisen e.a.) met als westgrens de Elbe, hier worden tegemoet gezien. Van oudsher verschijnt deze vogel in deze streken, wanneer de barre winter in het Oosten en Noorden van ons werelddeel hun voedselbron voor vele maanden onder een dikke sneeuwlaag dreigt af te sluiten.

Reeds voor eeuwen hebben de vlaamse schilders de aanwezigheid van bonte kraaien in dit landschap bij de afbeelding van winterse taferelen vastgelegd.

Een interessant voorbeeld daarvan vinden we o.a.

terug in het Urenboek van de hertog van Berry „Tres riches heures du duc de Berry” een beroemd getijdenboek uit de vijftiende eeuw, dat is verlucht met kostbare miniaturen, vervaardigd door de Zuid Nederlandse gebroeders Pol, Herman en Jan van Limburg. Daarin komt onder meer op de uitbeelding van de maand februari een groep bonte kraaien voor, die hun voedsel zoeken in de mest van een nabijliggende schaapskooi.

Dat in de afgelopen vijfhonderd jaar daarin niet zo bar veel veranderd is, blijkt wel uit een mededeling van de heer M. van Deursen (Staatsbosbeheer), die in de afgelopen winter in de Peel een troep van ongeveer 20 tot 30 bonte kraaien waarnam. Merkwaardig daarbij was dat zij steeds optrokken met de daar overwinterende ganzen. Ze trokken 's-morgens met de ganzen weg naar de voedselplaatsen en keerden er tegen de avond weer mee terug om gezamenlijk te overnachten.

Geconstateerd werd, dat de belangstelling van de bonte kraaien daarbij uitging naar de door de ganzen gedeponeerde faeces, waaruit ze gretig fourageerden. In de afgelopen winter hebben zich hier bij het Weerterbos slechts zo nu en dan enkele exemplaren van deze vogelsoort vertoond. Vroeger echter was hier te lande de bonte kraai in het najaar een zo algemene verschijning, dat daardoor het spreekwoord ontstond: Eén bonte kraai maakt nog geen winter.

De Bonte Kraai is met onze Zwarte Kraai zeer nauw verwant. Aangezien zij afzonderlijke, aan elkaar grenzende broedgebieden hebben, komt bastaardeering in het grensgebied voor.

De Zwarte Kraai *Corvus corone* L., is in het Weerterbos in een behoorlijk aantal paren als broedvogel maar ook als trek- en zwervvogel aanwezig. Ze broedt graag in de hier op perceelsafscheidingsen nog aanwezige rijen van grove dennen, welke „rechten” haar nogal eens door torenvalken worden betwist. Voor hun voedselopnamen bezoeken ze de aangrenzende akkers, boomgaarden en weilanden. Hun voedsel is zowel plantaardig (graan, fruit en bessen) als dierlijk (zieke vogeltjes en vogeleieren) waarvan vooral de op de grond broedende vogels als fazanten

en patrijzen het kind van de rekening worden. Door het verdelgen van voor de landbouw schadelijke insecten (emelten) zijn ze echter toch ook wel weer nuttig.

In het najaar worden hun gelederen verder nog versterkt door immigrerende Roeken en Kauwen.

De Roeken *Corvus frugilegus* L., broeden in dit gebied echter niet meer. De oorlogsjaren hebben van deze vogelsoort een zware tol geeist. Hun belangstelling ging blijkbaar teveel uit naar de op de akkers uitgestrooide graankorrels en georganiseerd trok men tegen hen te velde.

De jonge vogels werden uit de nesten genomen en als „piepkuikens” verkocht. Zo ging ook nabij Nederweert een grote kolonie te gronde. In de broedtijd komen ze in het Weerterbos nauwelijks meer voor. In de winter daarentegen bevolken ze nog steeds de akkers, meestal in gezelschap van Kauwen *Corvus monedula* Vieill. Tegen de avond verzamelen ze zich daar in grote troepen om een gezamenlijke roestplaats in het bos op te zoeken.

De Kauwen hebben zich, ook als broedvogels, overal in het gebied van het Weerterbos weten te handhaven. Het zijn holenbroeders, die graag de broedplaatsen van de Zwarte Specht in beslag nemen. Hun voedsel, zowel plantaardig als dierlijk, zoeken ze in de weide en op de akkers. Ze leven blijkbaar onder een beter gesternte en zijn niet zozeer aan vervolging blootgesteld.

Er is echter nog een andere bewoner van dit bos, wiens reputatie jammer genoeg ook niet precies altijd in goede geur staat nml. de Ekster *Pica pica* L. Het is een sieraad voor het bos en hij is er ook nog in zeer behoorlijk aantal aanwezig. Het hele jaar door ziet men ze daar rondvliegen. 's-Winters verzamelen ze zich soms in troepen van tien tot twintig stuks en zoeken dan gemeenschappelijke slaappleatsen op. Vooral als landbouwers hun in de bossen gelegen landerijen in het voorjaar met stalmest bestrooien, zoals sporadisch nog wel voorkomt, hebben ze daar blijkbaar feest. Dan is zo'n terrein soms voor geruime tijd een verzamelplaats van vele vogels, waar ze vrijwel ongestoord van een welvoorzien dis kunnen ge-

nieten. Bij het gezelschap van de eksters, die dan altijd weer luidruchtig zijn, voegen zich dan fazanten, vinken, kepen, groenlingen, geelgorzen, leeuweriken en ringmussen.

Bij de invasie van de Notenkraaker *Nucifraga caryocatactes* L., die in 1968 als een explosie over ons land kwam, kreeg het Weerterbos daarvan een goed deel mee. Vooral de door het bos lopende wegen met grazige bermen en de daarin gelegen weiden bleken op deze vogels een grote aantrekkingskracht uit te oefenen. Wekenlang hebben ze zich hier opgehouden, en vrijwel steeds in elkaars gezelschap in kleine troepjes. Zodra een exemplaar het contact met zijn soortgenoten verloor, klonk een scherp Krekkrek-krek, dat tot spoedige hereniging leidde. Ze zochten ijverig naar insecten en wormen en toonden daarbij weinig belangstelling voor wat er verder rondom hen gebeurde. Toegeworpen nootjes hadden alleen hun aandacht zolang die door de lucht zweefden. Zelfs als deze op enkele centimeters van hen verwijderd in het gras vielen keken ze er niet meer naar om. Officieel vermeldt hun menu: noten, en zaden van naaldbomen, beukenoten, eikels, bessen en andere vruchten. Verder nog wormen, jonge vogels en insecten. Het schijnt toch wel, dat de hier toen aanwezige no-

Notenkraaker- *Nucifraga caryocatactes macrorhynchos* Brehm. Oktober 1969 Voedselzoekend in de wergberm.

tenkrakers in hoofdzaak op dierlijke kost waren ingesteld. Ze waren zeer behendig in het achterna zitten van kevers en vliegen.

Het was moeilijk na te gaan, hoeveel exemplaren destijds tegelijk in het Weerterbos aanwezig waren. Er waren waarnemingen van 9 vogels langs één weg en zelf zag ik er tegelijkertijd 6 in een weiland, later vernam ik de aanwezigheid van nog 2 ex. elders in dit gebied.

Eén van onze sierlijkste vogels is de Vlaamse Gaai *Garrulus glandarius* L., die hier het hele jaar door in ruime mate aanwezig is. Het aantal broedparen over het hele gebied verspreid mag rustig op minstens vijftig gesteld worden. Overal ziet men ze de boswegen kruisen, zowel in de loof- als in de naaldbossen en ze houden zich graag op in die gebieden waar de bebossing het weiland omzoomt. Ze voeden hun jongen met wormen en insecten en later met jonge vogeltjes waarvoor ze andere nesten plunderen. Dit heeft hun reputatie zeer geschaad.

Vanaf eind september bespeuren we bij aankomst van trekvogels een duidelijke toename van deze vogels. In die tijd hebben ze grote belangstelling voor de dan rijpende eikels, beukenootjes en hazelnoten die ze als een soort wintervoorraad hamsteren. Door ze daartoe

Notenkraaker- *Nucifraga caryocatactes macrorhynchos* Brehm. Oktober 1969 Zittend tegen Zilverden *Abies alba* in karakteristieke houding.

in de grond te verbergen werken ze de verspreiding van dit loofhout sterk in de hand.

Spreeuwen *Sturnus vulgaris* L., zijn er vooral in de herfst in grote getale aanwezig. Als ze vanuit hun slaapplekken des morgens in troepen over de omgeving uitzwermen om voedsel te zoeken, worden de hier gelegen landerijen geregeld bezocht. Als deze grote troepen onder invloed van de naderende winter geleidelijk wegtrekken, blijven steeds kleinere groepjes over, die dan met behulp van een ontdekte voedselbron de moeilijke dagen weten te overleven.

In het voorjaar komen de grotere groepen weer opdagen, soms in het gezelschap van trekkende kieviten. Ze zwerven dan weer enige tijd in de omgeving rond. Vele trekken weer verder, andere troepjes lossen zich in paartjes op en zoeken, gewoonlijk in de buurt van de boerderijen of in verlaten spechtenesten, broedgelegenheid. Fouragerend lopen ze dan gaarne achter de koeien aan om de door het hoefgedreun opduikende wormen op te peuzelen.

In de eerste dagen van mei arriveert de Wielewaal *Oriolus oriolus* L., welke sierlijke vogel in de buurt van Weert in een nogal behoorlijk aantal voorkomt. In het Weerter Bos is hij jaar voor jaar in meerdere paren aanwezig. Ze nestelen graag in loofbomen. Het voedsel bestaat in hoofdzaak uit rupsen, zodat ze voor de bosbouw zeer nuttig zijn.

De Groenling *Carduelis chloris* L., overigens standvogel, komt reeds vroeg in het voorjaar in grotere troepen aan. Ze houden niet zo zeer van het aaneengesloten bos maar prefereren voor hun nestbouw alleenstaande bomen.

De Appelvink *Coccothraustes coccothraustes* L., is een zeer zeldzame gast. In de winter 1969/70 had blijkbaar een kleine invasie plaats. Toen kwamen ze omstreeks Kerstmis en er werden tot bijna half febr. exemplaren waargenomen. Ze bezochten de boomgaarden op zoek naar de op de grond liggende pitten van kersen, waarvan de kernen hun geliefd voedsel uitmaken. Gewoonlijk waren ze maar met enkele bij elkaar en het grootste groepje, dat ik op 5 januari '70 waarnam, bestond uit 8 stuks. Door een waarneming van Lammers, die op 22 mei 1971 bij de Grashut in

het centrum van het Weerterbos een paartje met drie vlugge jongen zag, kunnen we ze tot de incidentele broedvogels rekenen.

Zo om de jaarwisseling 1971/72 verschenen hier betrekkelijk veel Putters, Sijsjes en Goudvinken.

Op de Sijsjes oefenden de vele aanwezige elzen- en berkenzaden een grote aantrekkingskracht uit. De Putters stilden hun honger met de zaden van distels en andere onkruiden.

Goudvinken *Pyrrhula pyrrhula* Gmel., hebben altijd in het Weerterbos gebroed. Ook nu nog komen ze er geregeld voor. Lammers schat hun aantal op 6 tot 8

Noordse Goudvink *Pyrrhula p. pyrrhula* (Linn.) een zeldzame trekvogel.

broedparen. In de zomer van 1971 waren mij drie nestplaatsen bekend. In een dezer nesten werd later nog maar één jonge vogel aangetroffen. Het is niet uitgesloten, dat de gaaien daaraan schuldig waren. Naast deze goudvink, *Pyrrhula p. europaea* Vieill. komt, zij het zeldzaam, ook de grotere Noordegroene vorm voor, *Pyrrhula p. pyrrhula* L. Van de kooi-vogelvangers, die vroeger het Weerterbos regelmatig bezochten, vernam ik dat zij meermalen de grote goudvink hadden buitgemaakt. Van een gekooide exemplaar kon ik eens een foto maken, die bijgaand is gereproduceerd. Dit ras broedt in hoofdzaak in Oost-Europa.

De Barmse, *Carduelis flammea* L., die in ons land op de trek toch wel meer voorkomt, werd hier gedurende de laatste jaren slechts éénmaal gezien. Ze houdt van de zaden van berken en elzen, die hier overvloedig aanwezig zijn.

Kneutjes, *Carduelis cannabina* L., houden zich in de trektijd veel in het landbouwgebied op, waar ze hun voedsel in de zaden van tal van onkruiden vinden. Ze broeden hier ook in een behoorlijk aantal, hetgeen ook door Lammers werd geconstateerd. Nu nog, begin mei, zwerven in het Weerterbos nog vrij veel paartjes dezer soort. De aanwezigheid van Kruisbekken werd herhaaldelijk gesignaleerd zonder dat dit door mij kon worden bevestigd.

Vinken en Kepen zijn hier in de trektijd vaste bewoners.

Het is opvallend hoe lang deze vogels door plaatsen waar voedsel en gelijktijdig stilstaand water aanwezig is kunnen worden gebonden. In het droge voorjaar 1972 zag ik een uit deze soorten samengestelde troep zich wekenlang op dezelfde plaats ophouden, waar in de sloten toch nog een laagje water aanwezig was.

De in het bos gelegen boerderijen zorgen er voor dat ook de Huismus, *Passer domesticus* L., hier een vrijwel zorgeloos bestaan kan voeren. Ze vinden er voedsel en broedgelegenheid en zijn er het hele jaar door aan te treffen. In de zomer zwerven ze met troepen door de dennenbossen en hebben het dan kennelijk gemunt op de daar levende luizensoorten, die ze tussen de naalden wegpijken.

De Ringmus, *Passer montanus* L., is eveneens het hele jaar door present en ook zij zoekt graag de omgeving van de boerderijen op, omdat daar altijd wel wat van haar gading te vinden is. In de winter houdt ze zich vooral in haagbeuk- en ligusterhagen op, waarin ze dan tegen koude winden beschutting kan vinden.

Door de ontginningen heeft ook de Grauwe Gors, *Emberiza calandra* L., meer gelegenheid gekregen om zich in dit gebied te vestigen. Op de broedplaatsen zien we ze reeds vroeg in het voorjaar verschijnen. Zittend op de afrastering van weilanden zingt het mannetje dan zijn vrij eentonig lied en verraadt op die manier al heel gauw zijn aanwezigheid. Veel komen er echter niet voor. Anders is het gesteld met de Geelgors, *E. citrinella* L., die er het hele jaar door aan te treffen is. Des winters zwerven zij in kleine troepjes rond en in de zomer broeden ze in vrij grote getale.

De Rietgors *E. schoeniclus* L., ziet men nog het meest in de aanwezige drassige terreinen met een begroeiing van wilgen en riet. Op 2 mei 1972 zong een rietgors in de top van een hoge boom. Ze stelt niet zulke hoge eisen aan haar biotoop als menige andere soort.

De Kuifleeuwerik, *Galerida cristata* L., die hier in de loop der jaren toch wel sterk in aantal is teruggelopen, was de afgelopen winter weer meer dan gewoonlijk in deze omgeving waar te nemen. Zelfs hield zich de hele winter door een paartje op in het centrum van de stad Weert. Ook in de buurt van het Weerterbos heb ik verschillende paartjes kunnen zien. Ook de Boomleeuwerik, *Lullula arborea* L., komt in dit bos jaarlijks in enige paren voor. Lammers constateerde eveneens twee zingende mannetjes.

De Veldleeuwerik, *Alauda arvensis* L., trekt hier in het najaar en vooral bij plotseling invallende koude langs het bos in behoorlijk grote troepen door naar het Zuiden. Maar ondanks deze vaak massale uittocht klinkt dan toch weer vroeg in het voorjaar boven de weiden en akkers hun melodieuze lied, waarmee ze zo feestelijk de komst van een nieuwe lente inluiden. Van de Piepers zijn het de Boompieper, *Anthus trivialis* L., en de Graspieper, *A. pratensis* L., welke hier

Nest van Graspieper *Anthus pratensis* (L)

broedend worden aangetroffen. De boompieper houdt zich graag op in kaalkapplekken van bossen met een rijke onderbegroeiing. Voor de toekomst laat de voortgezette houtaankap een veelvuldiger optreden vermoeden.

Op 19 mei '72 zag ik op een terrein van enige hectaren bosaanplant gelijktijdig een achttal zangposten van deze soort.

De Graspieper houdt zich meer op in vochtige weilanden en waar aan deze voorwaarden is voldaan kan men ook op zijn aanwezigheid rekenen. Als trekvogel komt hij veel voor. Mijn laatste waarneming van trekkende graspiepers werd gedaan op 21 april

1972. Het waren 8 exemplaren die in een weiland ijverig bezig waren met het zoeken naar voedsel.

Van de Kwikstaarten kan men de Witte Kwikstaart, *Motacilla alba* L. op verschillende plaatsen in en buiten het broedseizoen aantreffen. Ze zoeken hun voedsel meestal langs de waterlopen en op de zanderige gedeelten van bospaden, waar dan neerstrijkende vliegen, kevers, rupsen en spinnen buit gemaakt worden.

De Gele Kwikstaart, *M. flava* L., komt hier als broedvogel in de laatste jaren in steeds mindere mate voor, doch dat beperkt zich niet tot het Weerterbos. Het aantal wisselt van jaar tot jaar wel wat, maar over het algemeen genomen is het aantal broedparen, vergeleken bij vroeger, in deze contreien sterk afgenomen.

De Grote Gele Kwikstaart, *M. cinerea* Tunst., zag ik hier slechts enkele malen, in hoofdzaak in het najaar. Voor het laatst op 5 oktober 1971, toen zich een exemplaar bij de oevers van „De Oude Graef” ophield.

Boomkruipers, *Certhia brachydactyla* Br., worden nog het meest in het voorjaar gezien, omdat ze zich dan van de ene boom naar de andere vliegend over een groter gebied moeten bewegen. In het Weerterbos, met nogal wat moeilijk bereikbare terreinen, worden ze ook geregeld in de broedperiode waargenomen maar het blijft toch moeilijk om over het aantal broedgevallen een goed overzicht te krijgen. De mezen, waar buiten de broedtijd de boomkruipers graag mee optrekken, zien we hier zeer veel. Vooral in de eerste maanden van 1972 zagen we ze in grote getale.

Koolmezen, *Parus major* L., en Pimpelmezen, *Parus caeruleus* L. nog het meest, maar daarnaast waren de Zwarte Mees, *P. ater* L., de Matkop *P. montanus* Conrad, en de Glanskop, *P. palustris* L. in zeer behoorlijk aantal aanwezig. De Staartmees, *Aegithalos caudatus* L. en de Kuifmees *Parus cristatus* L. waren er ook, maar toch veel minder.

Velen van hen zijn er gebleven en in de laatste week van april waren er reeds koolmezen met vluchtige jongen.

Maar buiten de aanwezigheid van dit opvallend groot aantal mezen in de afgelopen winter en in de trektijd, biedt het Weerter Bos toch wel aan vele mezen broedgelegenheid. Het naald- en loofhout wordt praktisch doorlopend geïnspecteerd en men zou denken, dat op die manier haast geen insect meer in leven blijft. Zo is het natuurlijk niet. Maar een typisch bewijs van de bijdrage, welke de vogels leveren in de strijd tegen schadelijke insecten demonstreert zich gedurende de laatste jaren bij het massaal optreden van de rupsen van de Basterdsatijnvlinder, *Euproctis chrysorrhoea* L. Overal in de provincie, vooral langs de grote wegen, heeft zich deze plaag geopenbaard. Vele eikebomen werden tot het laatste blad kaalgevreten. Anders verliep het echter in het Weerterbos. Enkele eikebomen staande aan de rand van het bos, in de onmiddellijke nabijheid van de E.9, waaronder in de loop van 1971 ook nog bosbouwwerkzaamheden werden verricht, dragen nu ook nesten dezer rupsen. Door dit werk en het onophoudelijk langsrazende verkeer werden blijkbaar de vogels daar uit de buurt weggehouden en konden geen opruimend werk verrichten. Daarentegen bleef het eigenlijke loofhoutrijke bos vrij van de rupsen-invasie, terwijl op nauwelijks honderd meter afstand de bomen kaal stonden. De vogels van het Weerterbos hebben door hun opruimend werk de

Weiland in het Weerter Bos een elderado voor vele vogels.
Links Robinia (*Robinia pseudoacacia*)

plaag nagenoeg volledig buiten hun revier kunnen houden.

Met de mezen zwerven graag de Goudhaantjes, *Regulus regulus* L., door de bossen rond. Zolang als ik weet zijn er ook broedend voorgekomen en meermalen heb ik er hun nestjes gezien. Ze bevatten soms tien en meer eieren, zeer klein, iets meer dan een centimeter groot.

Aan een goudhaantje in het Weerterbos heb ik nog een herinnering die mij terugvoert naar een boswandeling op een snikhete zondagmiddag, nu vele jaren geleden, toen mijn aandacht werd getrokken door angstig gefladder en gepiep van een vogeltje, dat uit een grove den klonk. De oorzaak was spoedig ontdekt. Het vogeltje moest ergens aan vastzitten, maar de hulpverlening leek niet zo eenvoudig. De klauterpartij heb ik er op gewaagd en staande op een tak en mij aan een hogere vasthoudend kon ik amper het vogeltje bereiken. Met de toppen van mijn vingers kon ik het in de palm van mijn hand werken en het zo bevrijden. Het bleek een goudhaantje te zijn. Door de warmte was de kleverige hars van de den bij de naalden naar buiten getreden en het vogeltje was nu met zijn staartveren daaraan vastgekleefd. Als ik goed gezien heb waren er drie staartveren aan de den-naalden blijven zitten. Toen ik het vogeltje losliet vloog het haastig weg. Meer dan wat ongemak en een schoonheidsfoutje zal het voor het goudhaantje wel niet betekend hebben. In ieder geval was daarmee een angstig avontuur ten einde.

Op de trek is de Klapekster, *Lanius excubitor* L. er ongetwijfeld een regelmatige bezoeker. Lammers ziet ze in de wintermaanden in dit gebied min of meer geregeld in 1 of 2 exemplaren. Zelf zag ik o.m. op 7 juli 1971 een ♂ over en tussen een populieren-aanplanting vliegen. Later, op 15 november, werd ook nog een exemplaar gezien, dat een hoogspanningsmast aanvloog en daarop geruime tijd bleef zitten.

Voor de Grauwe Klauwier, *L. collurio* L., is hier wel een ideale broedplaats aanwezig. Veel bramen, insecten te over en uitgestrekte aanplantingen van populieren, die door deze vogels ook gaarne als observatie-

post worden gebruikt. Alles wat ogenschijnlijk tot zijn biotoop moet worden gerekend is hier in ruime mate voorhanden. Toch zijn de waarnemingen in dit gebied betrekkelijk schaars.

In de Avifauna van Limburg pag. 133 is een waarneming van R. J. Hoogervorst (Staatsbosbeheer) vermeld, die op 19-6-'53 een ♂ met voer in de bek in het Weerterbos waarnam. Een zelfde waarneming deed ik op 11 aug. '47, waar een Grauwe Klauwier bezig was met het voeren van vluchtige jongen. Lammers kon het broeden nog in 1969 vaststellen, terwijl hij in 1970 de aanwezigheid in de broedtijd constateerde.

Nu, 11 juni '72 zag ik bij het Weerter Bos een Grauwe Klauwier in een boom op de uitkijk zitten. Toen een roodborsttapuit wat te dicht in zijn buurt kwam joeg hij die onmiddellijk weg.

Huismussen en kneuen, die praktisch naast hem zaten, liet hij ongemoeid. Het was duidelijk dat hij die plaats als zijn revier beschouwde, waarin hij instinctief geen andere insekteneters dulde en dat hij op die manier de voedselbron in de omgeving van zijn nest wilde veilig stellen. In feite behoeft hij zich daarvoor geen zorgen te maken.

Het terrein, waarin hij zich ophoudt, vormt nml. voor zijn soort een ideaal biotoop. In open landschap, naast met puntdraad afgezet bouwland, omzoomd door veel struikgewas en braam, welke laatste nu evenals de vele planten, welke er de bermsloot vullen, volop in bloei staan en daardoor een overvloed van insekten: hommels, kevers, bijen en vliegen aantrekken, zodat er zijn tafeltje doorlopend gedekt staat.

Ook op 15 juni d.o.v. was hij weer op dezelfde plaats aanwezig. Kennelijk dus weer een broedgeval van deze soort, dat nu zo langzaam aan tot de zeldzaamheden gaat behoren.

De Grauwe Vliegenvanger, *Muscicapa striata* Pall., wordt vrij geregeld gezien. Recente data: 27 mei 1970 en 18 aug. d.o.v. Lammers kent hem hier ook als geregelde broedvogel in klein aantal.

De Bonte Vliegenvanger, *Ficedula hypoleuca* Pall., is hier geregeld op de trek zowel in voor- als najaar. Recente datum: 13 april 1972.

Tjiftjaf, *Phylloscopus collybita* Vieill., en Fitis, *Ph. trochilus* Bechst., treffen we hier ook als broedvogel zeer talrijk aan. Dit jaar hoorde ik de zang van de Tjiftjaf voor het eerst op 15 maart gevolgd door de Fitis op 24 maart.

De Fluiter, *Ph. sibilatrix* Bechst., lijkt hier een meer ongeregelde gast. Het mannetje verradt gewoonlijk zijn aanwezigheid door zijn melodieuze zang, welke hij te horen brengt terwijl hij tussen de bomen in het loofbos over de lage heesters heen over een zeer beperkte afstand op en neer vliegt. Maar die periode van zingen houdt niet lang aan en het is best mogelijk, dat hij in dit grote bos-complex met veel loofhout meer voorkomt dan men wel vermoedt. Als laatste datum zag ik op 17 sept. 1971 drie exemplaren bij „De Oude Graef” vliegend tussen eik en langs het water staande varens. Lammers zag ze in het voorjaar op drie verschillende plaatsen.

Het voorkomen van de Rietzanger, *Acrocephalus schoenobaenus* (L.), wordt tot de aanwezige drassige plaatsen beperkt, waar waterwilg, riet, gagel en anderdere heesters voor een min of meer gesloten begroeiing zorgen.

In het Weerterbos zijn dat in hoofdzaak kleinere percelen, die verstrooid over het gebied liggen.

De Sprinkhaanrietzanger, *L. naevia* Bodd., vindt hier op enige plaatsen een voor hem zeer geschikt biotoop. Er zijn hier veel populieren-aanplantingen met ruige ondergroei, veelal vochtig, aan welke plaatsen hij voor zijn verblijf de voorkeur geeft.

Het ven „De Kievit” biedt o.a. nestgelegenheid aan de Grote, *Acrocephalus arundinaceus* L., en de Kleine Karakiet, *A. scirpaceus* Herm. Vele delen van dit moeras zijn echter inmiddels drooggelegd. Maar hier en daar is nog de begroeiing van broekland aanwezig, waar zich nog een aantal moerasvogels hebben weten te handhaven: een interessant onderdeel van het Weerterbos-complex. De grote verscheidenheid in de begroeiing langs wegen, paden en waterlopen door onbebost gebied en langs velden en struwelen geeft hier aan de Bosrietzanger, *A. palustris* Bechst., volop nestgelegenheid. Hij komt in dit terrein dan ook geregeld voor, zij het in wisselend aantal.